

Utarbeidet i august 2005 av:

May Solveig Fagermoen, Førsteamanuensis og **Ragnhild Hellesø**, Doktorgradsstipendiat
Universitetet i Oslo, Medisinsk fakultet, Institutt for sykepleievitenskap og helsefag.

Revidert i april 2010 av:

© **May Solveig Fagermoen**, PhD, Seniorforsker / Førsteamanuensis II

Oslo universitetssykehus, Stabsenhet forsknings og utvikling/ Operativ forskningsstøtte
Universitetet i Oslo, Medisinsk fakultet, Institutt for helse og samfunn

© **Veslemøy Hegland Jakobsen**, Mastergrad i sykepleievitenskap, Fagutvikling- og
forskningssykepleier. Oslo universitetssykehus, Avdeling for anestesisykepleie.
E-post veslemoyhegland.jakobsen@ous-hf.no

Skjema for vurdering av skriftlig pasientinformasjon

Les nøye gjennom brosjyren/informasjonskrivet, **veiledningen på side 5 og 6** og hele skjemaet før du begynner å fylle ut punktene. I veiledningen får du forklaringer og eksempler som vil gjøre lettere å vurdere brosjyren. Du fyller ut skjemaet ved å sette et kryss i hver rute som er sann/aktuell.

1. Tittel: _____

2. Fra enhet/avdeling: _____

3. Hvilket format har informasjonen?

A4-ark (1-2 s.)

Brosjyre

Hefte (mer enn 2 s.)

Annet: _____

VURDERING AV FORMELLE FORHOLD

4. Er det opplyst om hvem som har laget brosjyren? Ja Nei

Hvis ja, hvem har laget det?

Posten/avdelingen Lege(r) Sykepleier(e) Tverrfaglig gruppe

Pasienter Personnavn uten tittel Ikke opplyst

5. Er det opplyst om hvem som har godkjent brosjyren? Ja Nei

Hvis ja, hvem har laget det?

Leder Posten/avdelingen Lege(r) Sykepleier(e) Tverrfaglig gruppe

Personnavn uten tittel Andre Ikke opplyst

6. Er det opplyst om dato/tidspunkt for når den ble laget: Ja Nei

Hvis Ja, når ble den laget? _____

7. Er det opplyst om at den er revidert? Ja Nei

Hvis Ja, når og av hvem ble den revidert evt. hvilken versjon? _____

8. Er det opplyst om hvem brosjyren er skrevet for? Ja Nei

Hvis ja, hvem er den skrevet for?

Pasient Pårørende Begge Ikke opplyst

VURDERING AV INNHOLD

9. Informasjonen omhandler

	Ja	Nei
a. Konkrete opplysninger om å bli og/eller være pasient i sykehuset	☐	☐
b. Forberedelse til undersøkelse	☐	☐
c. Forhold etter undersøkelse	☐	☐
d. Forberedelse til behandling	☐	☐
e. Forhold etter behandling	☐	☐
f. Utreiseinformasjon	☐	☐

Annet: _____

10. Informasjonen formidler

Hva pasienten skal vite om	Ja	Nei	Relevant	Ikke relevant	Vet ikke
a. Behandling/undersøkelser	☐	☐	☐	☐	☐
b. Konsekvenser for egenomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
c. Medisiner og virkning	☐	☐	☐	☐	☐
d. Mulige bivirkninger	☐	☐	☐	☐	☐
e. Mulige komplikasjoner	☐	☐	☐	☐	☐
f. Når tilkalle hjelp	☐	☐	☐	☐	☐
g. Hvem tilkalle når hjelp trengs	☐	☐			
h. Sies det noe om hvordan få mer Informasjon hvis behov?
Hvis Ja, hvor og av hvem? _____	☐	☐			
i. Det gis forklaringer/begrunnelser	☐	☐	☐		

Kommentarer: _____

Hva pasienten skal gjøre	Ja	Nei	Relevant	Ikke relevant	Vet ikke
a. Forebygging av komplikasjoner	☐	☐	☐	☐	☐
b. Instruksjoner om egenomsorgshandlinger	☐	☐	☐	☐	☐
c. Utføring av prosedyrer	☐	☐	☐	☐	☐
d. Bruk av utstyr	☐	☐	☐	☐	☐
e. Det gis forklaringer/begrunnelser	☐	☐	☐		

Kommentarer: _____

11. Informasjonen behandler følgende emner	Ja	Nei	Relevant	Ikke relevant	Vet ikke
a. Pasientens rettigheter	☐	☐	☐	☐	☐
b. Rehabilitering	☐	☐	☐	☐	☐
c. Praktiske forhold (eks. hvordan finne frem)	☐	☐	☐	☐	☐
d. Kroppsopplevelser (eks. smerte)	☐	☐	☐	☐	☐
e. Følelsesmessige forhold (eks. uro)	☐	☐	☐	☐	☐
f. Sosiale forhold	☐	☐	☐	☐	☐
g. Økonomiske forhold	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentarer: _____					

12. Informasjonens klarhet	Ja	Nei	Delvis
a. Tittelen forteller tydelig hva dette dreier seg om	☐	☐	☐
b. Det er samsvar mellom tittelen og innholdet	☐	☐	☐

VURDERING AV SPRÅK

13. Informasjonen	Ja	Nei	Delvis
a. er presist formulert, dvs. er ikke uklart/tvetydig	☐	☐	☐
b. benytter dagligdags/muntlig språk	☐	☐	☐
c. benytter faglige/tekniske uttrykk	☐	☐	☐
d. forklarer faglige/tekniske uttrykk	☐	☐	☐
e. benytter nøytral henvendelse	☐	☐	☐
f. henvender seg til pasienten	☐	☐	☐
g. benytter doserende språk	☐	☐	☐
h. er beskrivende/oppfordrende/inviterende	☐	☐	☐
i. er bydende/gir påbud	☐	☐	☐

VURDERING AV UTSEENDE

14. Teksten	Ja	Nei	Delvis
a. presenteres i hovedpunkter	☐	☐	☐
b. har overskrifter	☐	☐	☐
c. har korte setninger med ett innhold	☐	☐	☐
d. har hvite felt mellom tekstdeler	☐	☐	☐
e. har korte avsnitt	☐	☐	☐
f. kan lett leses av målgruppen	☐	☐	☐
g. har samme type skrift gjennom hele teksten	☐	☐	☐

15. Papirtype

	Ja	Nei
a. Brukes glanset papir? .	☐	☐
b. Brukes farget papir?	☐	☐

16. Illustrasjoner/grafikk

	Ja	Nei	Delvis
a. Benyttes det illustrasjoner/grafikk?	☐	☐	
Hvis ja:			
b. er dette relevant i lys av innhold og hensikt	☐	☐	☐
c. forklares dette med tekst	☐	☐	☐
d. er dette klart/tydelig/lett å forstå for målgruppen	☐	☐	☐

HELHETLIG VURDERING

18. Gjør en **helhetlig vurdering** av denne informasjonen, angi hvor god du mener den er i lys av hva den brukes til, hvem som får den.

Meget bra Bra Verken bra eller dårlig Dårlig Meget dårlig

Skriv ned det du mener bør **endres**:

Vurdert dato: _____

Sign.:

Revurdert dato: _____

Sign.:

VEILEDNING FOR UTFYLLING AV SKJEMA:

Pasientinformasjon kan ha forskjellig format som et eller flere A4 ark, brosjyreformat eller et hefte. I spørsmål 3 blir du spurt om dette. For øvrig brukes betegnelsen brosjyre som samlebetegnelse på alle typer pasientinformasjon i resten av skjemaet.

Vurdering av formelle forhold (4 – 8)

Alle opplysningene skal stå i brosjyren. Dersom opplysningene ikke er angitt skal du svare nei selv om du vet når brosjyren er laget og/eller av hvem.

Vurdering av innholdet (9 – 12)

Her dreier det seg om finlesing av hva brosjyren omhandler og formidler. Det krysses ja dersom noe av det aktuelle innholdet finnes i brosjyren og nei dersom det ikke finnes. I tillegg skal det vurderes om innholdet er relevant eller ikke relevant. For eksempel: 10 c. Medisiner og virkning. Du vurderer en brosjyre om skånekost og der står det ikke noe om medisiner så svaret er nei. Det er heller ikke relevant. Dersom brosjyren hadde handlet om postoperative smerter ville dette vært relevant. Dersom du ikke kjenner fagområdet godt nok til å vurdere relevansen svarer du vet ikke. Det er viktig at du fyller ut både ja/nei rubrikken og relevansrubrikken.

”Det gis forklaringer/begrunnelser” – refererer til punktene ovenfor. Er det gitt begrunnelse for hvorfor en skal faste eller begrense aktivitet, eller forklaring for når en skal tilkalle hjelp. Eksempel på begrunnelse: Du må ligge stille under hjertekateteriseringen slik at arbeidssituasjonen for legen blir best mulig. Dersom du mener det er gitt begrunnelse/forklaringer i tilstrekkelig grad svarer du ja, er det gitt noen svarer du delvis. Dersom du mener begrunnelse/forklaringer er svært mangelfulle eller helt fraværende svarer du nei.

Kommentarer kan du skrive dersom det for eksempler er innhold i brosjyren som det ikke er spurt etter i skjema.

Angående ”Konsekvenser for egenomsorg”: innholdet her dreier seg om for eksempel at en skal tømme tarmen, skal faste, må spise skånekost, begrense aktivitet, bruke hjelpemidler etc.

Vurdering av språket (13)

- Nøytral henvendelse vil si at det brukes 3.person, for eksempel: ”En føler ikke noe ubehag”, ”Man vil få bedøvelse”.
- Henvender seg til pasienten, for eksempel: ”Du føler ikke noe ubehag”, ”Du vil få bedøvelse”.
- Benytter doserende språk vil si at det brukes en forelesende stil som for eksempel at en operasjonsprosedyre beskrives i detalj.
- Beskrivende/oppfordrende/inviterende språk: for eksempel: ”Vi anbefaler at du spiser mat med mye fiber”. ”Det er fint om du møter godt forberedt”.
- Bydende språk/gir påbud: for eksempel: ”Du skal faste fra kl.24”, ”Du må ligge helt stille under prosedyren”. Det finnes ofte en kombinasjon av disse formene.

Vurdering av utseende (14 – 16)

- Korte setninger: hver setning inneholder én mening, og har ikke over 25 ord.
- Korte avsnitt: det anbefales 5 linjer.
- Kan lett leses av målgruppen:
 - Font 14 – anbefales for eldre
 - Font 12 – anbefales for en generell gruppe
 - Font 11 og font 10 – anbefales ikke

Helhetlig vurdering (17)

Marker med et kryss din vurdering av brosjyrens kvalitet og skriv ned det du mener bør endres. Den helhetlige vurderingen omhandler 3 områder:

1. Formelle forhold: er de formelle forhold ivaretatt? (punkt 4 – 8)

2. Vurdering av innholdet: (punkt 9 – 12)

Dette punktet er det vanskeligste å vurdere, spesielt dersom man ikke er godt kjent med fagområdet brosjyren omhandler. En kvalitetsvurdering kan allikevel gjøres. Vesentlige punkter er om det gis forklaringer/begrunnelser, om det er beskrevet hva pasienten vil kjenne og hva som er normalt/unormalt etter undersøkelse/behandling? Hvor han skal henvende seg dersom det oppstår komplikasjoner etter utreise bør også være med. Brosjyrens tittel må fortelle tydelig hva det dreier seg om. Tittelen må samsvare med innholdet

Dersom man kjenner fagområdet godt kan man i tillegg gjøre en avansert kvalitetsvurdering. Er innholdet der som skal være med? Omfatter brosjyren det som er nødvendig å vite? Er det tilstrekkelig forklart og begrunnet?

3. Vurdering av presentasjonsform: språk og utseende: (punkt 13 – 16)

Presis formulering, klart, utvetydig og dagligdags språk er vesentlig for forståelsen og er klare kriterier for god kvalitet. For å oppnå meget bra i den helhetlige vurderingen bør det også være krysset for ja på alle punktene i spørsmål 14. Glanset papir anbefales ikke på grunn av gjenskinn i dette, og heller ikke farget papir fordi liten kontrast mellom papir og skriftfarge reduserer lesbarheten. Dersom det brukes illustrasjoner/grafikk skal de være relevante og ikke skremmende.

Pårørendeinformasjon

Skjemaet kan også brukes til å vurdere pårørendeinformasjon, men det vil da være flere punktet som ikke er relevante (for eksempel egenomsorg).